

Андре Віоліе

Японська дитина

(з французького)

Ніде нема так розвиненого культу дитинства, як у Японії. Публичні парки не є в Японії лиш місцем променад. Кожний з них має дитячий куток, де діти можуть віддаватися найрізноманітнішим забавам: є там приряди до гімнастикування, каруселі, гондолі і пр. Тут — маса піску, там — ліліпутанські городи з мініятуровими деревцями, скелями й річками. Повітря переповнене сміхом і криками радості.

Яка шкода, що в Токіо і у великих містах діти, що виходять з зовсім малого віку, вже адягають західне вбрання. В західній одежі тратять вони багато зі свого питомого чару, хоч наш костюм вигідніший і дає більше свободи рухам й грі.

Маленькі Японці часто зявляються в товаристві батьків, які поводяться з ними з чисто материнською дбайливістю й увагою. Дивна риса в японській вдачі, суворій і часом дикій. Деякі з тих батьків мають вигляд молодих студентів. Це тому, що Японці — в порівнанні з нами — взагалі виглядають молодшими за свій вік. Крім того й женяться вони значно скорше й дуже горді, коли стають батьками. Ця гордість носить почасти містичний характер, бо містика взагалі лежить в основі японської вдачі: власне на дитинстві хлопця переходить категоричний обовязок кожного Японця підтримувати культ предків — своєї родини, нації і особливо предків цісаря. Цей культ, єдина релігія Японця, яка зливається з патріотизмом, забезпечує і утримує великість старої країни, Ямато.

Є в Токіо спеціальний квартал для дітей, це квартал Аза Куза. У вечері, театри і кіна блискотять тисячу світел, на вулицях лунають веселі пісні. Але в день це царство дітей. Є тут зоологічний сад, з оленями й сарнами, зі салями до пливання, з театром маріонеток, з крамниць з цукрами і забавками, блискотками й цяцьками, з яких так і трискає ціла наївна грація, ціла барокова фантазія, колись славна в японським мистецтві.

3 березня є спеціальне свято дівчат. Всі крамниці Гінци, головної вулиці Токіо, переповнені тим, що тут зветься Гіна-Сама, фігуринками людей і різноманітних річей. Знайдете тут історичні сцени і особи з двору цісаря, улюблених героїв Ніпона.

Свято хлопців відбувається 5 травня, коли цвітуть азалії і вишні. Міста тоді є в святочних шатах. Тротуари отінені штучними галузками цвітучих вишень, вкриті бараками з виставленими в них фігурами всіх воївників, що є славою старої Японії. Кожний дім, на честь хлопців, здвигає маленький вівар, оздоблений прапорами й вазами з квітами іриса, якого

листя, прості мов спис, символізують мужеську відвагу, конями, вкритими чепраками, зброєю і різними емблемами, що представляють всі прикмети ідеальної людини, а особливо во-яка. Бо Японець над усіма іншими чеснотами кладе чесноти військові.

Крім того, в садках (в містах) або перед дверима (в селах), прикріплені на кінці довгого бамбуса, уносяться в повітрі великанські паперові карпи, помальовані на блакитно або червоно. Скільки карпів, стільки хлопців в родині. Карп, що пливе річкою вгору, борючись проти течії, і вмів уникнути гачка з вудки, є символом завзяття, впертости і звинности водночас. Все прикмети, яких потребуватиме малий Японець, щоби здобути собі майбутнє і славу.

Але коли він має 7 літ, наступає час науки. Кінець літам радості і безжурности. Деякі з тих дітей вже взяли початки суспільного життя в родинній школі або в дитячих садках. Я відвідав кілька з них і не міг надивуватися, з якою терпеливістю дають ті малпки себе мити, витирати носа, класти спати — без всякого протесту. Бачив я їх і підперезаних білим чи блакитним фартушком поверх цвітистого кімона, як вони сидять довкола стола, де куриться риж, або уставлених коло умивальні чи розпростертих на землі, як каже японський звичай, на малюсіньких матрацах з головою виголоною або вкритою чорним волоссям, як чемно замикають всі відразу свої задерті до гори довгі вії, маленькі любі автомати.

В початковій школі наука триває шість літ. Тут уже зачинається тяжке життя підростаючих молодих людей. Хлопці вдягаються в вузьку туніку зі скіряними гузиками і в кашкет. Дівчата вбрані в моряцький костюм: плісовану спідницю, блакитну блюзу в зимі і білу в літі, з великим білим ковніром, їх волосся поділено у дві коси, що спадають на плечі.

І дівчата і хлопці піддані суворій безпощадній дисципліні моральній і інтелектуальній, яку вони зрештою приймають, не ремствуючи. Розумова праця, наложена на них, є дуже тяжка і нещадна. Подумайте тільки, що коли наші діти можуть навчитися читати в шість місяців, для малого Японця треба шістьох років, щоби вивчити біля трьох тисяч знаків китайського алфавиту і опанувати літературну мову, яка дуже віддалена від щоденної. Коли вони продовжують свою науку, окрім історичних і літературних відомостей, чисто японських, повинні ще засвоїти частину нашої оцидентальної мудрости і познайомитися з чужими мовами, цілковито інакшими, аніж східні.

Додайте до того все, що треба знати з новітньої науки, додайте, що назагал японська дитина менше є інтелігентна від китайської напр., і ви зрозумієте, звідки цей смутний вираз облич маленьких японських школярів. „Ми не вимагаємо від дітей надмірного розвитку інтелігенції“, сказав мені один професор. „Нам треба тільки, щоби з дитини вийшов добрий горо-

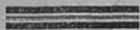
жанин, здоровий тілом і духом, енергійний, витревалий, слухняний, і цілковито відданий рідному краю і цісареві“...

Ця відданість, дійсно, є єдина пристрасть, дозволена малому Японцеві. Ціле японське виховання стремить вдихнути, розвинути і зміцнити безмежну й сліпу патріотичну гордість. Ось перші речення з підручника історії Японця для вжитку в початкових школах:

„Праматірю Його Величності Цісаря є Амератсу, богиня Сонця, якої чесноти були такі блискучі і добродійні, як і проміння цієї зорі... Японією спершу правив князь Микоту, внук Амератсу... Заки він став цісарем Японії, його бабка сказала до нього: „Ви будете правити цією країною і ваша могутність володарська треватиме так довго, як зірки і місяць“. На цім прородстві і на цих словах засновано наше цісарство“.

Щоранку, в школі, діти простираються перед портретами цісарів й цісаревих, нащадків богів, живучих символів вітчизни. На весну, — дуже милий звичай, — всі японські школи удаються на прощу до домовин померших цісарів. Тисячі школярів і школярок дефілюють мірним кроком перед святинями, і клякають перед ними з однаковими рухами і з чисто військовою дисципліною, з тим самим виразом пошани.

Коли Японець має 18 літ, є він переконаний, що японський нарід найбільш великий нарід з усіх; що прастара земля Ямато одержала божу місію панування спершу над Азією, а потім і над цілим світом. Але рівночасно переконаний він, що добровільно йому не дадуть того, на що Японці після того пересвідчення мають право... Не шукаючи, чи їх тяжка ситуація походить може від тяжкої економічної ситуації світа, ці юнаки відчують остре почуття кривди і гніву. Атавізм і едукція заострюють їх націоналізм.. Малі граціозні Япончики готуються стати великими вояками.

Наталія Лівчицька - Холодна

Гріх

Знов зустріну тебе в трамваї,
 Чи побачу в театрі знов,
 І злетиться споминів згряя,
 І заграє татарська кров.
 Кинеш знов лиш один, звитяжний,
 Погляд гострих очей своїх,
 І безкрила душа, відважно,
 Випе знов, як отруту, гріх.

